

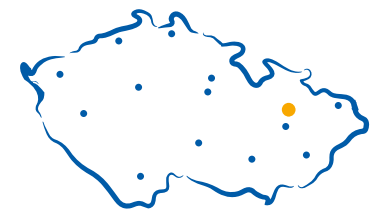

Hrad Šternberk je dominantou města na úpatí Nízkého Jeseníku

Šternberkové a Šternberk u Olomouce

Text a foto: Pavel Juřík

Panský a později hraběcí rod Šternberků zanechal výrazné stopy nejen ve své „kolébce“ v Posázaví, ale také na Moravě, kde vznikla jeho moravská větev. Kromě hradů Lukova, Zlína, Malenovic a Pohořelic u Napajedel se jedná především o město Šternberk u Olomouce, kde Šternberkové žili a působili.

Zmýlená legenda o Jaroslavi a Šternberku

Podle vyprávění *Kroniky české* renesančního historika Václava Hájka z Libočan v roce 1241 porazil Jaroslav ze Šternberka u Olomouce Tatary. Jde však o omyl, protože s Kumány (nikoli s Tatary) bojoval Jaroslavův otec Zdeslav – a navíc až v roce 1253. Za vítězství v bitvě mu král Přemysl Otakar II. tehdy daroval území dnešního Šternberka. Do roku 1286 pak zde museli Šternberkové vybudovat hrad, protože právě toho roku se poprvé

Šternberská osmihrotá zlatá hvězda na modrém poli pochází podle legendy až od Tří králů. Na Moravě ji kromě Šternberka nalezneme například ve znacích Lukova, Malenovic, Pohořelic, Zlína nebo Zlínského kraje

uvádí v pramenech. Moravskou linii založil Zdeslavův syn Albrecht I. starší ze Šternberka († 1299), zatímco jeho bratři založili dvě české větve. Albrecht I. dokončil stavbu gotického hradu i městečka a stal se významným politikem. Roku 1286 je uváděn jako purkrabí zeměpanského hradu v Olomouci a v letech 1296–1298 jako komorník olomouckého zemského soudu. V okolí Šternberka budoval hamry a doly na železnou rudu a svůj majetek se snažil rozšířit i na úkor sousedů. Zabral tak například

Tzv. biskupská ložnice na hradě

pozemky kláštera Hradisko u Olomouce, spory však měl i s olomouckými biskupy či Řádem německých rytířů.

Šternberk - kolébka moravské větve rodu

Ve Šternberku původně stál jednoduchý obdélný hrad, který měl v čelní 3,7 m široké hradbě vestavěný okrouhlý bergfrit. Vstupní brána se nacházela ve východním rohu 2. nádvoří. Palác stál na nejvíce chráněném místě v jihozápadní části nádvoří a severní část hradu obíhal parkán. Panství roku 1357 zdědili bratři Albrecht II. († 1380) a Zdeněk, kteří o rok později získali také panství Zlín. Šternberk spravoval starší Albrecht, který hrad v 70. letech 14. století přestavěl a rozšířil. Albrecht II. ze Šternberka byl významný církevní hodnostář a vlivný diplomat a dvořan císaře Karla IV. Byl arcibiskupem v Magdeburku, biskupem v severoně-

meckém Zvěříně (něm. Schwerin) a později v Litomyšli. Ze Šternberka si vybudoval reprezentativní rezidenci a jeho působení připomíná zejména hradní kaple, vystavěná ve stylu císařského dvora v Praze. Tehdy vznikla i socha Šternberské

Šternberská Madona patří k nejcennějším dílům tzv. krásného slohu na Moravě

Madony, která patří k nejcennějším dílům tzv. krásného slohu na Moravě. Zajímavostí je, že právě na šternberském hradě podepsala v roce 1415 moravská šlechta tzv. stížný list proti upálení mistra Jana Husa, což také dokládá význam hradu i samotných Šternberků na Moravě. V 16. století proběhla za Berků z Dubé a Lipé přestavba objektu a po velkém požáru v roce 1538 hrad rozšířili o renesanční křídlo s tzv. Vizitkovým sálem a unikátními hráňovými klenbami. Dalšími majiteli byli potomci krále Jiřího z Poděbrad - knížata z Münstenberku. V roce 1620 hrad navštívil „zimní král“ Fridrich Falcký, za třicetileté války byl objekt několikrát dobyt a značně poškozen.

Klášter augustiniánů

Městečko Šternberk nechal již výše uvedený Albrecht II. opevnit hradbami a udělil mu četná práva a výsady. V roce 1371 zde založil

Biskupa Alberta II. ze Šternberka dodnes připomíná křížová chodba kláštera s klenebními svorníky, kde jsou znázorněny erby Šternberků a litomyšlského biskupství

klášter augustiniánů (nejstarší tohoto řádu na Moravě) s chrámem Zvěstování Panny Marie. Biskupa Albrechta ze Šternberka zde připomínají klenební svorníky v křížové chodbě, které znázorňují erb Šternberků a litomyšlského biskupství. Augustiniáni převzali do správy šternberskou farnost, farní školu a špitál na předměstí městečka. V 18. století byl klášter barokně přestavěn. Původní klášterní kostel byl

tehdy zbořen a na jeho místě vznikla v letech 1775–1783 monumentální novostavba klášterního a farního chrámu Zvěstování Panny Marie podle plánů brněnského architekta Františka Antonína Grimma. Na náměstí před kostelem a radnicí stojí morový sloup, který dal kníže Josef z Liechtensteina postavit v roce 1719, a to jako projev díky za ochranu města před morovou nákazou. Současná radnice byla postavena

na místě staré budovy městské správy, zbořené v roce 1868.

Přestavby za Liechtensteinů

Dlouho zanedbaný a chátrající hrad koupil v roce 1670 kníže Jan Adam I. z Liechtensteina, zakladatel Lichtenštejnska. Hrad ale i poté zůstal stranou větší pozornosti majitelů a až teprve roku 1886 se kníže Jan II. z Liechtensteina (zvaný Dobrý; 1840–1929) rozhodl

Při barokní přestavbě získal klášterní chrám Zvěstování Panny Marie vskutku monumentální podobu

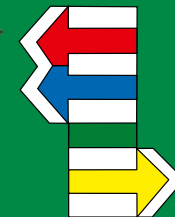
Inzerce

www.trasa.cz

EDICE KLUBU ČESKÝCH TURISTŮ

NEJPRODÁVANĚJŠÍ
turistické mapy
v měřítku 1 : 50 000

Hrad Šternberk na fotografii z roku 1930

Lovecký zámek Nové Valteřice na dobové pohlednici, ve stejnojmenné obci kníže Jan II. finančně podpořil stavbu obecní školy

celkově jej opravit a romanticky přestavět podle plánů renomovaného vídeňského architekta Karla Gandolpha Kaisera. Tento architekt pro knížete přestavoval také hrady Liechtenstein u Vídně („kolébku“ rodu) a Vaduz v Lichtenštejnsku. Ze šternberského hradu tak vzniklo luxusní sídlo splňující požadavky moderního aristokrata. Kníže ho vybavil cennými obrazy, nábytkem, plastikami a gobelíny a vytvořil z něj rodové muzeum. Kromě toho se hrad dočkal také všech vymožeností tehdejší doby: elektrifikace, vodovodu, koupelen, splachovacích záchodů a výtahu. V letech 1907–1909 vytvořil vídeňský architekt Albert Esche u hradu romantický park, v němž Jan II. ze své pracovny vedle bergfritu rád pozoroval zvěř. V okolních rozlehlých lesích kníže chodil na lov a pořádal hony, proto v nedalekých Nových Valteřicích postavil lovecký zámek (v časech komunismu sloužil potřebám pionýrského tábora). Ve 20. letech minulého století kníže objekt zpřístupnil veřejnosti a ve 2. patře hradu bydlela rodina jeho synovce prince Jana Františka z Liechtensteina, na kterou místní dodnes rádi vzpomínají. Kvůli svému bezpečí

odjeli Liechtensteinové na jaře roku 1945 do neutrálního Lichtenštejnska, dodnes však Šternberk navštěvují. Majetek Liechtensteinů byl ještě v roce 1945 zkonfiskován a dodnes je předmětem soudních sporů. V současnosti hrad spravuje Národní památkový ústav a pro turisty jsou zde připraveny dva základní prohlídkové okruhy.

Toulky krajem okolo Šternberka

Závěrem ještě připomeňme širší krajinu kolem Šternberka, která dodnes připomíná dobrou správu zdejších lesů lichtenštejnskými lesníky. Nedávno byl opraven vyhlídkový altán (tzv. Zelená budka), který dal v roce 1913 postavit kníže Jan II. z Liechtensteina na Dubové hoře. Je z něj krásný výhled na hrad a město, ale také do širokého okolí, na hrady Bouzov a Mírov, Olomouc i Dražanskou vrchovinu. V nedalekých Nových Valteřicích kníže Jan II. postavil v letech 1864–1876 lovecký zámek. Zajímavé je, že pro tuto stavbu kníže na světové výstavě ve Vídni (v roce 1873) zakoupil litinový pavilon. Sloupy a zábradlí z něj dal tehdy zabudovat do terasy, obíhající ze tří stran hlavní budovu, jež

stojí na kamenném základu ve svaahu. Vzadu za zámečkem vede krytá cesta do menší dřevěné budovy, která sloužila lovcům jako hodovní síň. Po konfiskaci v roce 1945 byl zámek vyrabován a dnes je soukromým majetkem. Zcela na závěr můžeme konstatovat, že Šternberkové i Liechtensteinové se významně zasloužili o rozvoj Šternberka a jeho okolí – a tento kraj z jejich úsilí a péče těží dodnes.

i Info

Výchozí místa: Vlakové nádraží Šternberk se nachází na železniční trati č. 290 Olomouc–Šumperk. Hned vedle staniční budovy je autobusové nádraží, kam jezdí autobusy z Rýmařova, Olomouce či Opavy. Přímo v centru města je několik (především zpoplatněných) parkovišť.

Mapa KČT: č. 56 – Nízký Jeseník
K návštěvě: Hrad Šternberk (I. základní okruh):

- Otevírací doba: duben, říjen: Čt-Pá 10:00–13:00 h. + So-Ne 10:00–15:00 h.; květen–červen, září: Út-Ne 10:00–15:00 h.; červenec–srpen: Út-Ne 9:00–16:00 h.
- Vstupné: dospělí 150 Kč; děti, studenti, senioři 110 Kč.

Zajímavá místa v okolí: Expozice času ve Šternberku.